

Gränskontroll av animaliska livsmedel

Här ger Livsmedelsverket vägledning om hur kraven i lagstiftningen kan uppnås. Vägledningen är inte bindande och utesluter inte andra sätt att uppfylla kraven.

De flesta animaliska livsmedel måste kontrolleras vid gränsen. Här finner du information om vilka regler som gäller och hur gränskontrollen ska gå till.

Hur går gränskontroll av animaliska livsmedel till och vilka regler gäller?

Krav på gränskontroll gäller för de flesta animaliska livsmedel. De få undantagen är bland annat en del sammansatta livsmedel.

En animaliesändning föränmäls till en gränskontrollstation. Dokumentkontroll, identitetskontroll och fysisk kontroll görs. Att en importerad animaliesändning är godkänd ska framgå av CHEDP-beslutet. Särskilda regler, så kallade skyddsåtgärder, finns för vissa animaliska livsmedel som utgör en särskild risk.

Förstärkta kontroller påbörjas utifrån vissa RASFF-meddelanden i Traces.

Förstärkta kontroller i gränskontrollen på grund av RASFF

EU har ingått avtal för att underlätta handeln med ett antal länder utanför EU. Vissa av de avtalen påverkar gränskontrollen av animaliska livsmedel.

Handelsavtal mellan EU och länder utanför EU

Vilka animaliska livsmedel som ska gränskontrolleras framgår av förordning 2019/2007 och av beslut 2007/275/EG, som reglerar gränskontroll av sammansatta livsmedel. I artikel 6 och bilaga II till beslutet förtecknas vissa sammansatta och animaliska livsmedel som undantas gränskontroll. Andra undantag, som varuprover och privatimport, hittas i förordning 2019/2122.

Animaliska livsmedel ska importeras från länder som är godkända för export av livsmedel till EU. Se beslut 2011/163 och artikel 1.2a i) och 3 i förordning (EU) nr 2019/625.

Varorna ska komma från anläggningar som listats av EU-kommissionen. Dessa listor finns på Kommissionens webbplats, som du hittar via Livsmedelsverkets webbplats och i TRACES.NT. Se artikel 1.2a ii), 5 och 7 i förordning (EG) nr 2019/625.

Varje sändning med kött eller mjölk eller produkter av det ska åtföljas av ett hälsointyg utfärdat av en officiell veterinär vid den behöriga myndigheten i avsändarlandet. Varje sändning med fiskeriprodukter eller äggprodukter ska åtföljas av ett hälsointyg utfärdat av en officiell inspektör eller veterinär. Se artikel 1.2a iii) och 5.4 i förordning 2019/625.

Godkänt land, godkänd anläggning och hälsointyg

Vid gränskontrollstationen kontrollerar Livsmedelsverkets personal att dokumenten är i sin ordning. De kontrollerar även att sändningens identitet stämmer överens med uppgifterna i intyget. En viss andel av sändningarna kontrolleras även fysiskt.

Dokumentkontroll

Varje sändning som ska genomgå gränskontroll ska föränmälas i ett CHED i TRACES.NT. Se artikel 56 i förordning 2017/625. CHEDP för en sändning med animaliska livsmedel ska inkomma i original till gränskontrollstationen och vara signerat av ansvarig aktör för sändningen. Se artikel 2 i 2019/2130 om dokumentkontroller.

Ett hälsointyg i original ska bifogas till sändningar med animaliska livsmedel. Se artikel 3 och 4 i förordning 2019/628.

Hälsointyget ska ha ett unikt identifieringsnummer som ska stå på varje sida i dokumentet. Om hälsointyget består av flera sidor, så ska de vara numrerade. Det ska vara signerat och stämplat med en annan färg än intygstexten. Intyget ska upprättas på ett språk som är officiellt i det EU-land där varorna ska

gränskontrolleras. I Sverige accepteras intyg på svenska och engelska. Intyget ska utfärdas innan sändningen lämnar den behöriga myndighetens kontroll i avsändarlandet. Se artikel 89 i förordning 2017/625 och artikel 3 i förordning 2019/628.

Modellerna för hälsointygen finns i nedanstående uppräknade förordningar och beslut:

Typ av livsmedel	Till och med 14 dec 2019, modell för hälsointyg finns i	Från och med 14 dec 2019, modell för hälsointyg finns i
Kött	Förordning (EU) nr 206/2010	Förordning (EU) nr 206/2010
Köttprodukter	Beslut 2007/777/EG	Beslut 2007/777/EG
Köttberedningar	Beslut 2000/572/EG	Beslut 2000/572/EG
Djurtarmar/ fjälster	Beslut 2007/777/EG, Beslut 2003/779/EG	Beslut 2007/777/EG, Beslut 2003/779/EG
Fiskeriprodukter	Förordning (EG) nr 2074/2005	Förordning 2019/628
Gelatin, kollagen och honung	Förordning (EU) nr 2016/759	Förordning 2019/628
Mjölksprodukter	Förordning (EU) nr 605/2010	Förordning (EU) nr 605/2010
Ägg, äggprodukter och fjäderfäkött	Förordning (EG) nr 798/2008	Förordning (EG) nr 798/2008
Högförädlade produkter så som kondroitinsulfat, glukosamin, löpe, aminosyror	Förordning (EU) nr 2016/759	Förordning 2019/628

Övergångsregler för när hälsointyg enligt lagstiftning som gällde före 14 december 2019 kan accepteras framgår här:

Förordningar med hälsointygsförslagor	Utfärdat före	Accepteras till och med
Förordningar 2074/2005 (fiskeriprodukter) & 2016/759 (tex honung, gelatin, kollagen)	14 dec 2019	13 mars 2020

Animaliska livsmedel ska vara producerade på anläggningar som är godkända enligt förordning (EG) nr 853/2004 och som därmed följer kraven enligt HACCP-principerna. I intyget framgår att EUs krav uppfylls på tillverkningsanläggningen.

Salmonellagarantierna

Vid import av färskt kött av nöt, svin och fjäderfä och hönsägg till Sverige från ett land utanför EU ska produkterna även uppfylla de särskilda krav på salmonellaprovtagning. Se artikel 6 i och bilaga V till förordning (EG) nr 1688/2005.

Om kött importeras direkt till Sverige ska kontroll ske vid gränskontrollstation av att:

- Sändningen har undersökts i avsändarlandet med avseende på salmonella.
- Sändningen åtföljs av ett hälsointyg som utfärdats av de behöriga myndigheterna i avsändarlandet, enligt intygsförslagan i förordning (EU) nr 206/2010 som även finns i EU:s system Traces.

Intyget ska innehålla följande text:

"Köttet uppfyller kraven i förordning (EG) nr 1688/2005 om tillämpningen av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 gällande särskilda salmonellagarantier för sändningar till Finland och Sverige av vissa köttsorter och ägg"

Om denna text har strukits över i det medföljande hälsointyget anses sändningen inte uppfylla salmonellareglerna i förordning (EG) nr 1688/2005.

Om kött importerats till annat EU-land och sedan skickas vidare till Sverige gäller olika regler beroende på om hela sändningen skickas vidare eller om den delas upp.

- Om hela sändningen som importerats och godkänts av en gränskontrollstation i ett annat EU-land skickas till Sverige ska sändningen medföljas av CHEDP-beslutet och hälsointyget som medföljde sändningen från ursprungslandet. I dessa fall ersätter dessa handlingar kravet på handelsdokument och negativa analysvar som gäller vid handel med produkter som omfattas av salmonellagarantierna inom EU.
- Om endast en del av den ursprungliga sändningen som importerats från ett land utanför EU skickas till Sverige ska delsändningen avsedd till Sverige provtas på nytt av avsändaranläggningen i EU.

Nya prover måste tas på grund av att reglerna i bilaga 1, Del B i förordning 1688/2005 avseende antal prover som ska tas, är baserade på en sändning. Med en sändning avses "animaliska livsmedel av samma sunhetsintyg eller handelsdokument. Sändningen ska komma från samma anläggning, befordras med samma transportmedel och ska levereras till samma destination/mottagare". Se 3§ LIVSFS 2005:22. Om en sändning delas upp och endast en del av den skickas till Sverige kommer antal prover som den ursprungliga sändningen baserades på inte längre att stämma. Det räcker därför inte att hänvisa till att sändningen provtagits i ursprungslandet, utan nya prover måste tas av avsändaranläggningen i EU, baserat på den delsändningen som ska till Sverige.

Om hönsägg importerats direkt till Sverige från land utanför EU gäller följande:

- Sändningen ska åtföljas av hälsointyg enligt förordning (EG) nr 798/2008, där det intygas att flocken har salmonellaprovtagits med negativt resultat.
- Avsändarlandet utanför EU ska vara godkänt för export av hönsägg till EU. Se bilaga I till förordning (EG) nr 798/2008.
- Äggen måste komma från en godkänd anläggning för export till EU.

Förteckning över godkända anläggningar för respektive land utanför EU - EU-kommissionen

Se mer om salmonellagarantierna i vägledningen nedan.

Vägledningen till Livsmedelsverkets föreskrifter (LIVSFS 2005:22) om kontroll vid handel inom den Europeiska unionen

Identitetskontroll

Identitetskontrollen kan vara enkel, det vill säga endast utgöra en kontroll av att containerns plombnummer stämmer överens med plombnumret i intyget. Det kan även göras en identitetskontroll, då containern öppnas och inspektören kontrollerar att anläggningsnummer och ursprungsland anges på kartongerna och att märkningen stämmer överens med uppgifterna i intyget. För flygsändningar sker alltid en identitetskontroll av produkten, eftersom plomb inte används.

Även begränsad märkningskontroll utförs i samband med identitetskontroll.

Märkning av importerade livsmedel

Fysisk kontroll

Den fysiska kontrollen kan innebära exempelvis temperaturmätning, organoleptisk kontroll, till exempel lukt,

färg, smak eller konsistens, eller laboratorieprovtagning. Bilaga I till förordning 2019/2129 anger med vilken frekvens de fysiska kontrollerna ska utföras för respektive kategori av animaliska livsmedel. Vissa länder, Nya Zeeland, Kanada och Chile, har specifika avtal angående frekvenser av fysiska kontroller enligt bilaga II i samma förordning.

Vid provtagning av animaliska livsmedel gäller följande regler för tungmetaller och läkemedelsrester:

Tungmetaller – bly, kadmium, kvicksilver, oorganiskt tenn

- Provtagnings- och analysmetoder för offentlig kontroll av tungmetaller i livsmedel ska följa förordning (EG) nr 333/2007.
- Bedömning av provsvaret görs utifrån förordning (EG) nr 1881/2006.

Läkemedelsrester

- Gränsvärden för läkemedelsrester finns i förordning (EG) nr 470/2009 om gemenskapsförfaranden för att fastställa gränsvärden för farmakologiskt verksamma ämnen i animaliska livsmedel.

CHEDP-beslutet och hälsointygen

I artikel 3 i förordning 2019/1602 framgår att CHED ska åtfölja sändningen till destinationsort.

Gränskontrollpersonalen lämnar originalet på CHED-beslutet till den ansvariga aktören för sändningen, som kan vara en speditör eller en importör. En kopia på beslutet arkiveras på gränskontrollstationen i minst tre år, tillsammans med hälsointyget i original. Se artikel 5.3-4 i förordning 2019/2130. CHED-beslutet ska kunna visas upp på den första anläggningen efter gränskontrollen. Se artikel 3 i förordning 2019/1602.

Hälsointyg i original skall behållas på gränskontrollstationen. Ansvarig aktör ska få en kopia av hälsointyget. Detta kan vara antingen en papperskopia eller en elektronisk kopia, som skickas via mail eller som ligger i TRACES NT.

Mer information för gränskontrollens personal finns i "flik 1 e) Instruktion för kontroller på GKS" i GKShandboken.

Förkortningar och ordförklaringar

Skyddsåtgärder

EU-kommissionen beslutar ibland om särskilda skyddsåtgärder för att skydda människors och djurs hälsa mot smitta eller skadliga ämnen i livsmedel. Besluten är ofta riktade mot vissa produkter från ett visst land. Åtgärden innebär restriktioner vid import till EU eller vid handel mellan EU-länder. Se artikel 53 i förordning (EG) nr 178/2002.

Information om skyddsåtgärderna

Förstärkta kontroller av produkter som har RASFF-notifierats

Ibland avisar gränskontrollen en sändning med animaliska livsmedel på grund av brister som innebär en hälsorisk. Inspektören i gränskontrollen gör då en notifiering i EU:s snabba varningssystem för livsmedels- och fodersäkerhet, RASFF. I vissa fall beslutar EU-kommissionen att det ska göras en förstärkt kontroll av denna typ av produkt efter det. Se förordning 2019/1873. En förstärkt kontroll innebär att det ska tas prover från de tio följande sändningarna med likvärdig produkt från samma tillverkare. Den förstärkta kontrollen ska utföras oavsett vilken av EU:s 300 gränskontrollstationer sändningen anländer till.

Den förstärkta kontrollen upphör när 10 sändningar i följd har fått tillfredsställande resultat i gränskontrollen och utgör totalt en vikt som är minst 10 gånger större än vikten av ursprungssändningen, alternativt omfattar totalt minst en nettovikt på 300 ton. Alternativt upphör den förstärkta kontrollen när 30 tillfredsställande sändningar i följd registrerats i TRACES.NT, eller när landet utanför EU antagit en tillfredsställande handlingsplan. Se artikel 6 i förordning 2019/1873.

Skillnaden mellan RASFF för animalier och vegetabilier för avvisade sändningar

Förstärkta kontroller i TRACES genereras endast från RASFF för animaliska livsmedel.

RASFF både för vegetabilier och animalier är delvis underlag för vilka skyddsåtgärder som tas fram och ändras löpande.

Handelsavtal mellan EU och länder utanför EU

EU har ingått avtal med ett antal länder utanför EU för att underlätta handeln med olika varor. Vissa av länderna ska enligt avtalen tillämpa EU-lagstiftningen om produktion, handel och kontroll av livsmedel, andra tillämpar lagstiftning som bedömts helt eller delvis likvärdig (ekvivalent) med EU-lagstiftningen och utför kontroller som är lika effektiva som de EU-länderna genomför.

EFTA-länderna (Norge, Schweiz, Island och Liechtenstein) jämställs, precis som Andorra, San Marino och Färöarna, med EU-länder vid handeln med livsmedel. Livsmedel från dessa länder behöver inte gränskontrolleras.

Handelsavtalen

Senast uppdaterad 13 januari 2021 Ansvarig grupp OK_KLG